Please read all the introduction (page 1 - 7) of the Khmer Dictionary to understand as how the Khmer lannguage should be written.

និទាន

INTRODUCTION

សម្រាប់បោះពុម្ពគ្រាទី ៥

វចនានុក្រមខ្មែរ នេះបានចាប់កំណើតឡើងដោយមានព្រះរាជប្រកាសលេខ ៦៧ ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែធ្នូ គ.ស. ១៩១៥ (ព.ស. ២៤៥៩) តាំងគណៈកម្មការមួយក្រុមធំឲ្យរៀបចំ ដូចមានព្រះនាមនិងនាមក្នុងអារម្ភកថាបោះពុម្ពគ្រាមុនៗនោះស្រាប់ ៗ មុននឹងផ្ដើមការរៀបរៀង, គណៈកម្មការបានប្រឹក្សាយ៉ាងយូរ ក៏មូលមតិគ្នាជាឯកច្ឆន្ទដូចការខាងក្រោមនេះ ៖

១១– ស្រៈពេញតួ ឱ ដែលពីដើមយកសញ្ញា (~) នេះ ហៅថា សក់-ក ដាក់ពីលើជាជំនួសតួ ក ប្រកបជា ឱក ប្រើការសរសេរជា ឱញ៉ា, ឯកឱ យើងមិនប្រើក្នុងវចនានុក្រមដែលត្រូវបង្កើតនេះទេ ព្រោះលែងប្រើយូរឆ្នាំហើយ ត្រូវប្រើ ឧកញ៉ា, ឯកឧក នេះវិញ ។

១២– ស្រៈ ឪ ដែលយកអក្សរ រ ដាក់ពីលើ ឱ ជាតួប្រកបឲ្យមានសំឡេងជា ឪ (អុរ ឬ អួរ) ត្រូវរក្សាទុកឲ្យនៅដូចដើម សម្រាប់ប្រើពាក្យ ឪ, ឪពុក, ឪជំ, ឪជ្រឹង, ឪទីន, ឪណុល, ឪម៉ាល់, ឪឡ, ឪឡឹក, ឪឡោក ជាដើម ។

១៣– ស្រៈ ឱ ត្រូវទុកឲ្យនៅដូចដើម, ប៉ុន្តែត្រង់ពាក្យ ឱ្យ មួយម៉ាត់នេះ ត្រូវប្រើជើង យ ភ្ជាប់ជាតួប្រកបដូចពីដើម រាប់ថាជា អញ្ញត្រសព្ទ ចុះ កុំប្រើជា ឱយ ឬ អោយ ព្រោះសម្ដីខ្មែរយើងមាន អញ្ញត្រ-សព្ទ ក៏ច្រើនដែរ ។ ក្រៅពីពាក្យ ឱ្យ មួយម៉ាត់នេះ ត្រូវប្រើតួអក្សរជាតួប្រកបទាំងអស់ លែងប្រើជើងអក្សរជាតួប្រកប ។

១៤– ស្រៈ ឯ និង ឰ នេះក៏ត្រូវទុកដែរ, ប៉ុន្តែ ឰ នេះទុកសម្រាប់ប្រើបន្តិចបន្តួច ចំពោះតែពាក្យដែលប្រើ អៃ ជាជំនួសពុំបានប៉ុណ្ណោះ ដូច ឰដ៏, ឰយា, ឰឯ ជាដើម ។

១៥– ស្រៈ ឱ ដែលយកអក្សរ ា ដាក់ភ្ជាប់នឹង ឱ ឲ្យមានសំឡេងជា អោ ឬ អៅ នេះក៏ត្រូវទុកផង សម្រាប់ប្រើខ្លះបន្តិចបន្តួចតាមដោយត្រូវការ ច្រើនតែធៀបពាក្យសំស្ក្រឹតជាដើម ។

១៦– អញ (អាញ់), អ្នក (នាក់), នែះ (និះ), នោះ (នុះ), ហោង (អ្ហង) ពិនិត្យសិលាចារឹកឃើញប្រើយូរណាស់ហើយ តាំងពីសម័យ យសោធរបុរៈ (មហានគរ) របស់ប្រទេសកម្ពុជាយើង, ត្រូវទុកឲ្យនៅដូចដើម ព្រោះប្រើជាប់ដរាបមកពុំដែលកែប្រែទេ, ក៏ដូចជា អញ្ញត្រសព្ទ ទៅចុះ ព្រោះមានសំឡេងផ្សេងពីសរសេរ ។

១៧– ពាក្យដែលមានប្រភពដើមជាបាលីប្រើតួ ឋ ត្រូវលែងប្រើតួ ថ នេះជាជំនួស ដូចជា ឋាន, ឋានៈ, ឋានន្តរ, ឋិត ជាដើម កុំប្រើជា ថាន, ថានៈ, ថានន្តរ, ថិត; ពាក្យបាលីដែលមានប្រភពជា ថ លែងប្រើជា ឋ ដូចជា ថាមពល, ថាវរកម្ម, មហាថេរ ជាដើម កុំប្រើជា ឋាមពល, ឋាវរកម្ម, មហា-ឋេរ ។

១៨– អក្សរឃោសៈនៅពីខាងដើម ហ កុំបាច់ប្រើត្រីសព្ទ (៊) ឲ្យជា ហ៊ ដូចជា ជំហាម, ជំហរ, ទាហាន ជាដើម កុំប្រើជា ជំហ៊ាម, ជំហ៊ារ, ទាហ៊ាន ។

១៩– អក្សរអឃោសៈនៅពីខាងដើមឬពីខាងលើអក្សរដែលត្រូវសម្លាប់ ទើបមានសំឡេងតូចគឺ ង, ញ, ន, ម, យ, រ, ល, វ មិនត្រូវសម្លាប់ដោយមូសិកទន្ត (៉) នេះទេ ដូចជា កិរិយា, ចរិយា, សម្ងាច, សម្លេង, ខ្នាត, ក្មេង, សន្យា, ស្រែក, ស្លា, ស្វាយ ជាដើម ។ ប៉ុន្តែ សម៉, ម៉ង្ហ ជាដើម ត្រូវសរសេរយ៉ាងនេះឯង ។

១១០– ពាក្យពោលជាស្រៈ អ ដែលឥតតួ រ ប្រកបហៅថា ពាក្យកំព្រា ដូចជា ក៎ (កមនុស្សសត្វ), ង៎ (ងស្ងើត), ល៎ (លមើល), ស៎ (សម្បុរស) ជាដើមនេះ គណៈកម្មការដំបូងបានបង្កើតសញ្ញាថ្មីមួយហៅថា អឌ្ឍចន្ទ មានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងចំណិតសាច់ដូង ប៉ុន្តែផ្កាប់ (⌒) នេះប្រើដាក់ពីលើ ដូចជា

ឈិក, លើកដាក់លើក, ទូកង, ថាលិមើល, លើបលេ, កុកសិក, ដីសិ កុំឲ្យប្រឡំក្នុងការអាន ។

១១– កិរិយាសព្ទឬគុណសព្ទពោល គឺមានអក្សរមិនតម្រួតឬមិនគ្រាក់ មិនផ្ញើជើង ដល់ចេញមកជានាមសព្ទត្រូវប្រើកាយគូ ដូចជា កត់ កិ. > កំណត់ ន.; កាត់ កិ. > កំណាត់ ន.; ដឹង កិ. > ដំណឹង ន.; ដើរ កិ. > ដំណើរ ន.; តូច គុ. > តំណូច ន.; ទាប គុ. > ទំនាប ន.; ធំ គុ. > ទំហំ ន. ។ល។

១២– កិរិយាសព្ទឬគុណសព្ទដែលមានអក្សរតម្រួតឬផ្ញើជើង គ្រាក់ ដល់ចេញមកជានាមសព្ទត្រូវតម្រួតដូចជា ក្រង កិ. > កម្រង ន.; ក្រាស់ គុ. > កម្រាស់ ន.; ស្តី កិ. > សម្តី ន. ។ល។ កិរិយាសព្ទជាកត្តុវាចក (សម្រេចអំពើខ្លួនឯង) ចេញទៅជាកិរិយាសព្ទជាហេតុកត្តុវាចក (ញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យសម្រេចអំពើ) ក៏មាន ដូចជា ខ្ចាត់ កិ. (កត្តុ.) > កម្ចាត់ កិ. (ហេតុ.); ខ្ចាយ កិ. (កត្តុ.) > កម្ចាយ កិ. (ហេតុ.) ។ល។ ប៉ុន្តែសព្ទខ្លះ ដែលតម្រួតពុំកើតក៏មាន ដូចជា ភ្លឺ កិ. (កត្តុ.) > បំភ្លឺ កិ. (ហេតុ.); ផ្លើស កិ. (កត្តុ.) > បំផ្លើស កិ. (ហេតុ.); ឃ្លាត កិ. (កត្តុ.) > បង់ឃ្លាត កិ. (ហេតុ.) ។ល។

ត្រង់ខ ១០ គណៈកម្មការដំបូងបានបង្កើត អឌ្ឍចន្ទ ប្រើក្នុងការសរសេរខ្លះបណ្តើរៗទៅហើយ ប៉ុន្តែបែរជាវិនាសទៅវិញ ព្រោះមានអ្នកតវ៉ាជំទាស់ ៗ គួរឲ្យនឹកស្តាយណាស់ ។ សព្វថ្ងៃនេះកាលបើប្រទះលើពាក្យកំព្រាម្តងៗ ក៏ទៅជាសរសេរដោយប្រើគំនូស (-) នេះវិញជា កុកស-ក, ទូក-ង, លើប-លេ ដើម្បីកុំឲ្យប្រឡំជា កុក-សក, ទូ-កង, លើប-លេ ។ល។ គណៈកម្មការមានសង្ឃឹមថា តទៅក្នុងអនាគតកាល, គង់តែអស់លោកអ្នកអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនឹងបង្កើតសញ្ញាបែបណាមួយឲ្យជាជំនួសអឌ្ឍចន្ទនោះពុំខាន ទោះដែលតម្កើសញ្ញានោះឲ្យមានទ្រង់ទ្រាយយ៉ាងណាក៏ដោយ ដ្បិតមានលំអានក្នុងសិលាចារឹកខ្មែរក្នុងសម័យបុរាណជាគំរូស្រាប់ហើយ គ្រាន់តែកែទ្រង់ទ្រាយឲ្យគួរដល់ការប្រើប៉ុណ្ណោះ ។

ត្រង់ខ ១១ និងខ ១២ គណៈកម្មការដំបូងបង្អស់គ្រាន់តែមានយោបល់យល់ឃើញ ប៉ុន្តែពុំអាចហ៊ានសម្រេចដោយដាច់ខាតទេ, ព្រោះក្រែងផ្ទុយនឹងទម្លាប់ដែលប្រើតាមតែបានមកយូរហើយ, ដូចជាអស់លោកអ្នកខ្លះសរសេរ ដំរាប់, ខ្លះ ដម្រាប់, ខ្លះ តំរាប់, ខ្លះ តម្រាប់ ជាដើម គឺធ្លាប់ដៃយ៉ាងណា ក៏ប្រើ

Please read this section, plus 10 & 11 above and next page before making a suggestion.

ដែលបានបោះពុម្ពគ្រាទី ៤ នោះជាថ្មីម្តងទៀត ឲ្យបានហ្មត់ចត់គ្រាន់បើបន្តិចឡើងជាងមុន ដ្បិតវចនានុក្រមក្នុងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យអស់ទៅហើយ ឥតមានសល់សម្រាប់អស់លោកអ្នកត្រូវការទេ, សុំឲ្យគណៈកម្មការទាំង ៤ រូបនេះឆ្លៀតពេលធ្វើការឲ្យបានសម្រេចឆាប់បន្តិច ឲ្យបានទាន់ពេលនៃអស់លោកអ្នកត្រូវការ ។

លោក ឈាង - ហ៊ប់អាន ជានាយកនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានមកសូមឲ្យខ្ញុំជួយឧបត្ថម្ភក្នុងការបោះពុម្ពគ្រាទី ៥ នេះ— បានតម្រូវតាមការយល់ស្រួល ឲ្យគណៈកម្មការទាំង ៤ រូបរៀបចំការិយាល័យមួយក្នុងវត្តឧណ្ណាលោម ដើម្បីឲ្យបានទៅជិតខ្ញុំជាអ្នកជួយឧបត្ថម្ភ ។ ខ្ញុំក៏បានទទួលភារៈជួយ ដោយតាំងចិត្តថា សុំទ្រាំឡើយចំពោះវចនានុក្រមនេះជាថ្មីម្តងទៀតចុះ, ទោះបីខ្ញុំមានវ័យចាស់ចូលក្នុងជន្មាយុគម្រប់ ៨៤ ឆ្នាំហើយ ព្រមទាំងមានកិច្ចការផ្ទាល់ខ្លួនច្រើនស្មុគស្មាញរឹតតែលើខ្លួនពីរបីផងក៏ដោយ, ព្រោះវចនានុក្រមខ្មែរនេះជាការស្នាដៃថ្មីគំនិតចាស់របស់ខ្ញុំ, ខ្ញុំមិនសូវភ្លេចយូរៗប៉ុន្មានចំពោះវចនានុក្រមនេះទេ, កាលបើសរសេរការអ្វីៗ ខ្ញុំតែងតែនឹកដល់វចនានុក្រមខ្មែរទាំង ២ ភាគនេះជាដរាប, ដោយហេតុនេះឯង បានជាខ្ញុំមិនប្រកែក ។ ក្នុងគ្រានេះ, ខ្ញុំលៃពេលលើកឆ្លៀតជួយពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់កែសម្រួលឲ្យបានគ្រាន់បើជាងពីមុនខ្លះដោយអន្លើៗ, ខ្ញុំខំប្រឹងឆ្លៀតជ្រើសរើសយកមេពាក្យដែលខ្វះ ព្រមទាំងអត្ថន័យផង សរសេរខ្លួនឯងចុះបន្ថែមឲ្យមានមេពាក្យក្រៃលែងជាងពីមុន, បានដកស្រង់យកកាព្យជាព្រះរាជនិពន្ធនៃព្រះករុណា **ព្រះបាទសម្តេចព្រះហរិរក្សរាមា ឥស្សរាធិបតី** (ព្រះបរមកោដ្ឋ) ខ្លះ, កាព្យសាស្ត្រច្បាប់រាជនេតិជាព្រះនិពន្ធនៃ **ព្រះរាជសម្ភារ** ខ្លះ, កាព្យសាស្ត្រច្បាប់ក្រៅពីនោះខ្លះ, **ល្បិចបៅព្រម** ដែលកើតមានក្នុងជួកាលនៃ **ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា** ខ្លះ ចំពោះត្រង់អត្ថន័យនៃពាក្យ **មន្តលេន សេនបទ មណ្ឌកជ សីហលោ**, សុភាសិតនិងភាសិតបុរាណខ្លះ, និងកាព្យរបស់ខ្ញុំខ្លះ តម្រូវឲ្យសមតាមអត្ថន័យរបស់មេពាក្យនោះៗដោយអន្លើៗ, ក៏ឃើញថា វចនានុក្រមខ្មែរទាំង២ ភាគដែលបោះពុម្ពគ្រាទី ៥ នេះទូលំទូលាយគ្រាន់បើបន្តិចជាងមុន, ប៉ុន្តែបើធៀបប្រៀបទៅនឹងផ្លូវ ក៏មានឋានៈត្រឹមតែប្រហែលនឹងថ្នល់ដែលបានដាក់

យ៉ាងនោះទៅ តាមតែបាន ។ លុះគណៈកម្មការយល់ឃើញខាងក្រោយយ៉ាងនេះហើយ ក៏សម្រេចចិត្តថា ត្រូវទុកឲ្យនៅតាមទម្លាប់នោះខ្លះទៅសិនចុះ ។ល។

ខ្ញុំថ្លែងសេចក្ដីអំពីប្រវត្តិនៃវចនានុក្រមនេះជាសង្ខេប មិនសព្វគ្រប់តាមដំណើរការណ៍ដែលកន្លងទៅហើយនោះទេ. ខ្ញុំថ្លែងដោយអត្ថឡើងខ្លះគ្រាន់តែឲ្យអស់លោកបានជ្រាប សោះតែខាងប៉ុណ្ណោះ ហើយអស់លោកនឹងបានជួយឧបត្ថម្ភវចនានុក្រមនេះឲ្យមានការល្អលាស់ចម្រើនតទៅតាមសម័យនិយម នាអនាគតកាល ។ វចនានុក្រមខ្មែរទាំង ២ ភាគនេះជាសម្បត្តិរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យក្រុងភ្នំពេញ គឺជារបស់រដ្ឋាភិបាលតាំងពីចាប់ផ្ដើមបោះពុម្ពគ្រាទី ១ មក ពុំមែនជាសម្បត្តិរបស់ឯកជនទេ ។ ព្រះរាជប្រកាសលេខ ៦៧ ចុះថ្ងៃទី ៤ ធ្នូ **១៩១៥** ឲ្យឈ្មោះថា **វចនានុក្រមខ្មែររបស់រាជការ** ប៉ុន្តែកាលដែលបោះពុម្ពគ្រាទី **១** ជាដំបូងបង្អស់នោះ អស់លោកកុង្ស៊ីយ៍សេនាបតីក្នុងសម័យនោះ សុំថាឲ្យដាក់ឈ្មោះត្រឹមតែថា **វចនានុក្រមខ្មែរភាគទី១ ភាគទី២** (DICTIONNAIRE CAMBODGIEN Tome I Tome II) កុំដាក់ពាក្យថា **របស់រាជការ** ព្រោះបើដាក់ឈ្មោះថា **របស់រាជការ** ក៏ទៅជាបង្ខំឲ្យគេប្រើតាមទាំងអស់គ្នាដោយដាច់ខាត, ដោយហេតុនេះ ត្រូវទុកឱកាសឲ្យគេទៅសិនចុះ បើអ្នកណាគេមិនត្រូវការប្រើតាម ក៏ឥតបើមានកំហុសអ្វីឡើយ, យូរៗទៅគង់តែនឹងប្រើតាមទាំងអស់គ្នាឯងវាទៅទេ ។

ដល់មកកាលជាខាងចុង គ. ស. ១៩៦៧ លោកនាយកនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យក្រុងភ្នំពេញ បានចាត់ការបោះពុម្ពវចនានុក្រមខ្មែរនេះជាគ្រាទី ៥ ថែមឡើងទៀត ក៏បានតាំងគណៈកម្មការ ៤ រូបគឺ ១— **ព្រះសាសនមុនី** ភិប-គួរ (ចន្ទមុត្តលោ), ២— **ព្រះបិដកធម្ម** អ៊ុម-ស៊ុម (សញ្ញគ្គោ) ទាំង ២ រូបនេះជាសមាជិកនៃគណៈកម្មការប្រែព្រះត្រៃបិដកក្នុងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ; ៣— លោក **ញ៉ុង-សឿង** នាយលេខាធិការដ្ឋាននៃសមាគមអ្នកនិពន្ធខ្មែរក្រុងភ្នំពេញ (អតីតអគ្គលេខាធិការរងនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ), ៤— លោក **ប៉ោង-សំអ៊ី** អ្នកនិពន្ធនៃផ្នែកសេចក្ដីនៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ; គណៈកម្មការទាំង ៤ រូបនេះជាអ្នកស្ទាត់ជំនាញខាងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ, ឲ្យជាអ្នកពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់វចនានុក្រមខ្មែរ

កាយក្រួសបាយក្រៀមស្ដើងៗប៉ុណ្ណោះ ពុំទាន់មានឋានៈស្មើនឹងថ្នល់ដែលចាក់ជ័រយ៉ាងក្រាស់រលើបរលង់នៅឡើយទេ; ក្នុងអនាគតកាលមិនយូរឆ្នាំប៉ុន្មាន ទើបអាចនឹងឡើងឋានៈស្មើនឹងថ្នល់ចាក់ជ័ររលង់រលើបពុំខានឡើយ, គួរឲ្យខ្ញុំនឹកស្ដាយណាស់ ដោយមិនបានឃើញឋានៈខ្ពង់ខ្ពស់របស់វចនានុក្រមខ្មែរនេះ ។

ការពិនិត្យក្រោយនេះ, ខ្ញុំបានថ្លែងការណ៍យ៉ាងពិស្ដារ ឲ្យគណៈកម្មការទាំង ៤ រូបបានដឹងអំពីយោបល់នៃគណៈកម្មការមុនដំបូងដែលខ្ញុំបានពោលហើយខាងលើ, គណៈកម្មការទាំង ៤ រូបក៏មានយោបល់ព្រមគ្នាជាឯកច្ឆន្ទថា ត្រូវយើងយកយោបល់របស់គណៈកម្មការដំបូងនោះមកអនុវត្ត កុំទុកវចនានុក្រមនេះឲ្យនៅសេសសោមច្រើនពេក នាំឲ្យពិបាកប្រើ ពិបាកដោះស្រាយណាស់, ប៉ុន្តែត្រង់សញ្ញាដែលហៅថា **អឌ្ឍចន្ទ** នោះត្រូវលើកទុកទៅចុះ ព្រោះវិនាសបាត់រូបបាត់ឈ្មោះទៅហើយ បើទុកជាយើងបង្កើតក្នុងសម័យនេះឲ្យមានរូបសណ្ឋានផ្សេងជាជំនួស សម្រាប់ប្រើដាក់លើ **ពាក្យកំព្រា** ទាំងប៉ុន្មាននោះ ក៏ពុំកើតដែរ ។ ឯយោបល់ក្រៅពីនោះ យើងត្រូវអនុវត្តតាមខ្លះ ដើម្បីបើកផ្លូវឲ្យមានឱកាសប្រហទូលំទូលាយ ឲ្យអស់លោកអ្នកអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនាអនាគតឆ្ងាយដើរ ដ្បិតក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម ដែលមាន **សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ ឧបយុវរាជ ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ជាព្រះបិតាអក្សរសាស្ត្រជាតិ** ព្រះអង្គសព្វព្រះរាជហឫទ័យឲ្យអក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងលូតលាស់ចម្រើននេះ ផ្ទុយគ្នាស្រឡះពីសម័យមុន ឆ្ងាយពីគ្នាដាច់ស្រយាលទៅហើយ, យើងគួរសម្រេចតាមយោបល់របស់គណៈកម្មការដំបូងបង្អស់នោះបានខ្លះហើយ ព្រោះមិនដូចសម័យ គ.ស. ១៩១៥ នោះទេ ។ ខ្ញុំនិងគណៈកម្មការទាំង ៤ រូបក៏បានព្រមព្រៀងគ្នាជាឯកច្ឆន្ទ តាមយោបល់របស់គណៈកម្មការដំបូងបង្អស់នោះ, មិនទាំងអស់ទេ គ្រាន់តែអនុវត្តតាមខ្លះ ទុកឲ្យត្រង់តាមទម្លាប់ខ្លះ ដើម្បីគោរពអធ្យាស្រ័យនៃអស់លោកអ្នកធ្លាប់សរសេរតែគំនិតតៅដៃទៅហើយ ។

ត្រង់ ១១– ដែលបានពោលហើយ, យើងសម្រេចថា **កក់** កិ. > **កំណក់** ន.; **កប់** កិ. > **កំណ**
ន.; **កល់** កិ. > **កំណល់** ន.; **កាត់** កិ. > **កំណាត់** ន.; **កែន** កិ. > **កំណែន** ន.; **គុំ** កិ. > **គំនុំ** ន.; **ប**
កិ. > **បំណាង** ន.; **ជិះ** កិ. > **ជំនិះ** ន., **ឈាន** កិ. > **ជំហាន** ន.; **ដឹង** កិ. > **ដំណឹង** ន.; **ដើរ** កិ.

ដំណើរ *ន.*; ខុស *គុ.* > កំហុស *ន.*; តូច *គុ.* > តំណូច *ន.*; ទាប *គុ.* > ទំនាប *ន.*; ធំ *គុ.* > ទំហំ *ន.*;. . (*មិនតម្រូវជា* កម្នត់, កម្នប់, កម្នល់, កម្នាត់, កម្នែន, គម្នុំ, ចម្នង់, ជម្និះ, ដម្ហាន, ដម្នឹង, ដម្នើរ; កម្ហុះ, តម្នូច, ទម្នាប, ទម្ហំ *ទេ*...) *។ល។*

ត្រង់ ខ ១២– ដែលបានពោលហើយដែរ, យើងសម្រេចថា ក្រាល *កិ.* > កម្រាល *ន.*; ក្រាស់ *គុ.* > កម្រាស់ *ន.*; ខ្ចាត់ *កិ.* (*កត្តុវាចក គឺខ្ចាត់ឯង*) > កម្ចាត់ *កិ.* (*ហេតុកត្តុវាចក គឺញុំាងអ្វីៗ ឲ្យខ្ចាត់*); ខ្ចាយ *កិ.* (*កត្តុ.*) > កម្ចាយ *កិ.* (*ហេតុ.*); ខ្ជិល *គុ.* > កម្ជិល *ន.*; គ្រប *កិ.* > គម្រប *ន.*; ឃ្លាន *កិ.* > គម្លាន *ន.*; ប្រូត *កិ.* > បម្រូត *ន.*; ជ្រក *កិ.* > ជម្រក *ន.*; ជ្រាប *កិ.* (*កត្តុ.*) > ជម្រាប *កិ.* (*ហេតុ.*), ជម្រាប *ន.* (*ទីដែលទឹកជ្រាប*); ជ្រៅ *គុ.* > ជម្រៅ *ន.*; ត្រាស់ *កិ.* > តម្រាស់ *ន.*; ត្រិះ *កិ.* > តម្រិះ *ន.*; ត្រែក *កិ.* > តម្រែក *ន.*; ស្រេក *កិ.* > សម្រេក *ន.*; ស្រេច *កិ.* (*កត្តុ.*) > សម្រេច *កិ.* (*ហេតុ.*) *ឬ គុ.*; ស្រោច *កិ.* > សម្រោច *ន.*;...(*មិនប្រើកាយតួជា* កំរាល, កំរាស់, កំចាត់, កំចាយ, កំជិល, គំរប, គំលាន, បំរូត, ជំរក, ជំរាប, ជំរៅ, តំរាស់, តំរិះ, តំរេក, សំរេក, សំរោច ... *ទេ; ប៉ុន្តែមេពាក្យទាំងអស់នេះជាដើម ដែលធ្លាប់តែសរសេរកាយតួថ្មីកដែមកយូរហើយ យើងក៏ពុំទាន់ហ៊ានសម្រេចតាមយោបល់នោះដោយដាច់ខាតដែរទេ, បើត្រូវការសរសេរកាយតួជា* កំរាល, កំរាស់ ។ល។ *តាមទម្លាប់នោះសិនទៅក៏បាន ទោះបីក្នុងវចនានុក្រមនេះ យើងបានសម្រេចជាមេពាក្យតម្រួតហើយក៏ដោយ ។ មានពាក្យខ្លះទៀត ដែលមានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងពាក្យខាងលើនេះ យើងច្រើនតែរៀងមេពាក្យថា* ឬ *នេះជាដកប ដូចជា* សម្គម *ឬ* សំគម, សម្ដី *ឬ* សំដី *ជាដើម ទុកឱកាសឲ្យប្រើតាមទម្លាប់ដែលសរសេរថ្មីកដែរទៅហើយនោះខ្លះទៅសិនចុះ ។ ល ។*

ថ្ងៃទី ១០ ធ្នូ ១៩៦៧ (ព.ស. ២៥១១)

សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ

គណៈមហានិកាយ

ជ. ណ. ជោតញ្ញាណោ